

Чугунов І. Я.,

*доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
керівник Державної установи “Академія фінансового управління”
Міністерства фінансів України,*

Крючкова Н. М.,

*старший викладач кафедри економічної теорії
та історії економічної думки Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова*

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ РІВНОВАГУ

У сучасних умовах розвитку економіки України актуальним залишається питання визначення ступеня впливу податкової політики на рівень економічного розвитку держави, зокрема на макроекономічні показники, що відображають кількісний та якісний характер цього розвитку. Доцільно розглянути вплив податкової політики на рівень сукупної пропозиції та попиту, що дасть змогу визначити взаємозв'язок податкової політики та макроекономічної рівноваги як однієї з характеристик економічного розвитку країни.

Розкриття взаємозв'язку податкової політики та сукупного рівня виробництва через побудову моделі економічного розвитку узгоджує загальну проблематику моделей кейнсіанського тлумачення з певними досягненнями неокласичної моделі. Оподаткування відіграє вагомий роль одночасно у визначенні рівноважного рівня розвитку економіки та в процесі узгодження рівня сукупної пропозиції й попиту.

Визначимо теоретичну модель, завдяки якій можна дослідити наслідки модифікування фіскальної системи за основними характеристичними змінними, на другому етапі представимо демонстраційну модель та застосуємо її до умов вітчизняної економіки, що дасть можливість перевірити дієвість запропонованих гіпотез і замінити методом моделювання теоретичні дослідження з цього питання.

Відібрані гіпотези мають обмежувальний характер, що пояснюється певними умовами при застосуванні методу моделювання: економіка — замкнута система, розподілена на два основних сектори — підприємницький і сектор домогосподарств, або два класи: капіталовласників й найманих працівників, економічна поведінка яких відрізняється, особливо в частині, що стосується утворення функції заощадження. Капіталовласники одержують доходи винятково від володіння частками доступного фінансового капіталу, тоді як наймані працівники розпоряджаються одночасно зарплатами й побічними доходами у вигляді відсотків, дивідендів тощо, оскільки вони теж володіють деякою частиною фінансового капіталу. Передбачається, що структура розподілу майна є обумовленою екзогенно, також передбачається незмінною структура функціонального розподілу прибутку між зарплатами й побічними доходами. Держава акумулює фінансові ресурси

у вигляді податку й витрачає їх повною мірою у вигляді державних видатків на покупку споживчих товарів.

Прийmemo таку систему позначень: Y – ВВП за вартістю факторів виробництва; C – валове внутрішнє споживання, включаючи податки; I – частка інвестування; G – державні видатки; T – податкові збори; K – доступні запаси капіталу; K^c – запас капіталу в розпорядженні капіталовласників; K^w – запас капіталу найманих працівників; L – зайнятий трудовий ресурс; σ – граничний і середній коефіцієнт ефективності капіталу; w – валовий рівень заробітної платні; r – валовий рівень оборотності капіталу; s_c – гранична схильність капіталовласників до заощадження; s_w – гранична схильність найманих працівників до заощадження; b – гранична й середня схильність реінвестування чистих доходів; λ – частка валових зарплат у національному доході; μ – частка фінансового капіталу капіталовласників; t_c – податок на споживання; t_y – ПДВ; t_p – податок на побічні доходи; t_k – податок на прибуток; t_w – податок на доходи фізичних осіб; ρ^n – рівень росту виробничої потужності; ρ^D – рівень росту сукупного попиту.

Податки на споживання можна розглядати як “фактор переходу” від споживання приватних осіб до споживання держави, ПДВ – як “фактор оплати” державної функції. Це означає, що сукупність доходів домогосподарств – власників фактору праці й запасу доступного капіталу не використовує до кінця додану вартість, різниця саме й утворюється податками на додану вартість. Таким чином, якщо позначити Y_t суму доданих вартостей, t_y – рівень ПДВ і Fe_t – сукупність доходів, що надходять до домогосподарств у вигляді доходів і зарплат, отримаємо:

$$Y_t = Fe_t + t_y Y_t. \quad (1)$$

Якщо ж розглядати податок на споживання домогосподарств як засіб перекидання частини споживання на користь держави, тобто як кошти заміни державного споживання на приватне споживання, і припустити, що сукупність доходів, одержувана домогосподарствами, споживається (тобто частки заощадження й інвестування дорівнюватимуть нулю), отримаємо, позначивши t_c – рівень податку на споживання й C_t – частка споживання “номінально”, тобто включаючи податки:

$$Fe_t = C_t = (1 - t_c)C_t + t_c C_t, \quad (2)$$

де $(1 - t_c)C_t$ – приватне споживання в “реальних” відносинах, тобто без податків.

Держава має в розпорядженні різні джерела фінансування для купівлі товарів і послуг G_t :

$$G_t = t_c C_t + t_y Y_t. \quad (3)$$

Припускаємо, що держава витрачає всі податкові збори, і що державні видатки звільнено від сплати податків.

Таким чином, одержуємо два різні механізми утворення ВВП: за вартістю факторів, розуміючи під цим працю, капітал, які ми позначимо Y_{cfs} ,

і за ринковою вартістю Y_{pm} , який є сукупністю Y_{cfls} та податків на споживання:

$$Y_{cfls} = Y_t = Fe_t + t_y Y_t = (1 - t_c)C_t + t_c C_t + t_y Y_t; \quad (4)$$

$$Y_{pm} = Y_{cfls} + t_c C_t = (1 - t_c)C_t + G_t + t_c C_t. \quad (5)$$

Вважаємо, що ВВП Y_{cfls} є базовим показником, стосовно якого повинні оцінюватися результати впливу податкових заходів. Вплив податкових мультиплікаторів може різнитися, якщо розглядати ВВП за ринковою вартістю (Y_{pm}). Зокрема, податок на споживання вважається нейтральним, оскільки спирається на ВВП Y_{cfls} , але він перестає бути таким, якщо ґрунтуватиметься на ВВП Y_{pm} . Можна стверджувати, що збільшення податку на споживання здатне зменшити ВВП Y_{cfls} і разом з тим збільшити ВВП Y_{pm} . Потрібно ввести ще один показник: ВВП Y_{cfls} , тобто утворений за ціною факторів, який виводиться із ВВП Y_{cfls} , за винятком ПДВ, що відповідає сукупності виплат, спрямованих домогосподарствам. Оподаткування здатне змінювати одночасно призначення виробничих ресурсів і первинний розподіл прибутків.

У рамках досліджуваної моделі визначимо рівень зростання виробничої потужності та сукупного попиту.

Початкова модель виробничої потужності має такий вигляд:

$$\Delta Y_t^n = Y_t^n - Y_{t-1}^n = \sigma \Delta K_{t-1} \quad (6)$$

– показує, що збільшення виробництва протягом року t є функцією від збільшення запасу капіталу за рік $t-1$. Граничний коефіцієнт ефективності інвестування передбачається рівним середньому коефіцієнту ефективності капіталу, тобто: $\sigma = \frac{\Delta Y_t^n}{\Delta K_{t-1}} = \frac{Y_{t-1}^n}{K_{t-1}}$;

$$Y_{t-1}^n = (1 - t_c)C_{t-1} + \Delta K_{t-1} + G_{t-1} \quad (7)$$

– виражає рівність на ринку товарів між сукупною пропозицією Y_{t-1}^n , з одного боку, і сукупним попитом – з іншого, який включає чисте приватне споживання, приватні інвестиції й приватні видатки за $(t-1)$ період, припускаємо, що державні видатки повністю призначені для купівлі споживчих товарів;

$$C_{t-1} = (1 - s)[(1 - t_p)r - t_k]K_{t-1}^c + (1 - s_w)\{[(1 - t_p)r - t_k]K_{t-1}^w + (1 - t_w)wL_{t-1}\} \quad (8)$$

– показує, що валове приватне споживання, тобто з урахуванням податків, складається з валового приватного споживання капіталовласників і частки валового споживання працівників. Валове приватне споживання кожної з цих категорій залежить від граничної схильності до споживання у відповідності з їхнім доходом, який складається з отриманих зарплат і побічних доходів;

$$(1 - t_y)Y_{t-1}^n = wL_{t-1} + rK_{t-1} \quad (9)$$

– характеризує сукупність валових виплачених зарплат і сукупність отриманих валових доходів, що відповідає національному доходу, тобто сумі доданих вартостей за винятком ПДВ;

$$G_{t-1} = T_{t-1} \quad (10)$$

– державні видатки повністю покриваються податковими надходженнями, таким чином, важливо вивести з валового приватного споживання податки на споживання, тому що вони вже враховані в державних видатках;

$$T_{t-1} = t_y Y_{t-1}^n + t_c C_{t-1} + t_p r K_{t-1} + t_k K_{t-1} + t_w w L_{t-1} \quad (11)$$

– стягнені податки відповідають у сумі доходу від ПДВ, податку на споживання, податку на побічні доходи, податку на майно, податку з доходів фізичних осіб;

$$K_{t-1} = K_{t-1}^c + K_{t-1}^w, \quad (12)$$

$$K_{t-1}^c = \mu K_{t-1} \quad (13)$$

– частина загального капіталу капіталовласників передбачається постійною, тобто структура майна незмінна.

Чистий рівень доходу дорівнює чистому рівню оборотності капіталу $(1 - t_p)r$ після оподаткування t_k ; чистий рівень зарплати дорівнює рівню зарплати після оподаткування, тобто $(1 - t_w)w$; доступний дохід капіталовласників за $t - 1$ період – $[(1 - t_p)r - t_k]K_{t-1}^c$; дохід працівників – $[(1 - t_p)r - t_k]K_{t-1}^w + (1 - t_w)wL_{t-1}$.

Представлена модель включає рівняння з невідомими: $Y_t^n, C_{t-1}, K_{t-1}, G_{t-1}, T_{t-1}, K_{t-1}^c, K_{t-1}^w, L_{t-1}$, зовнішньою змінною Y_{t-1}^n , поведінковими параметрами $\sigma, s_c, s_w, r, w, \mu$ і параметрами податкової політики: t_y, t_c, t_p, t_k, t_w , тобто різними ставками оподаткування по відповідних податках.

Перенесемо (10) і (11) в (7), використаємо (9) і (8) та отримаємо:

$$\Delta K_{t-1} = Y_{t-1}^n \left\{ 1 - [(1 - t_p)r - t_k] \left[\frac{(1 - s_c)\mu}{\sigma} + \frac{(1 - s_w)(1 - \mu)}{\sigma} - \frac{1}{\sigma} \right] - (1 - s_w)(1 - t_w) \left[(1 - t_y) - \frac{r}{\sigma} \right] - [t_y + t_w(1 - t_y)] - \frac{r}{\sigma}(1 - t_w) \right\}. \quad (14)$$

Дорівняємо вираз в дужках до Ψ , одержимо рівняння у вигляді

$$\Delta K_{t-1} = \Psi Y_{t-1}^n.$$

Відповідно до рівняння (6) можна записати:

$$Y_t^n = Y_{t-1}^n + \sigma \Delta K_{t-1} = Y_{t-1}^n [1 + \sigma \Psi].$$

Отримаємо рівняння, загальне рішення якого представлено у вигляді

$$Y_t^n = Y_0^n [1 + \sigma \Psi]^t,$$

де початкове значення Y_0^n відомо.

Рівень росту виробничої потужності можна визначити як $\rho^n = \sigma\Psi$, тобто, замінивши Ψ на його значення, отримаємо:

$$\rho^n = [(1-t_p)r - t_k] [\mu(s_c - s_w) + s_w] + s_w(1-t_w) [\sigma(1-t_y) - r]. \quad (15)$$

За умови, що рівні оподаткування варіюють від 0 до 1, параметри r , μ , s_c , s_w , σ – позитивні, чистий рівень доходу $[(1-t_p)r - t_k]$, рівень росту виробничої потужності ρ^n передбачається також позитивним, при задоволенні умови стабільності: $\sigma(1-t_y) > r$.

Слід зазначити, що рівень зростання ρ^n буде настільки вищим, за інших рівних умов, наскільки буде вищою частка капіталу у володінні капіталовласників μ . Це характерно для моделі, в якій нагромадження залежить від доступних заощаджень, і де доступні заощадження є функцією розподілу прибутку; заощадження, сформовані від доходів, є меншими у випадку доходів працівників, ніж доходів капіталовласників.

Розрахуємо вплив варіювання певних рівнів оподаткування на рівень економічного розвитку:

$$\frac{\delta\rho^n}{\delta t_c} = 0; \quad (16)$$

$$\frac{\delta\rho^n}{\delta t_p} = -r [\mu(s_c - s_w) + s_w] < 0; \quad (17)$$

$$\frac{\delta\rho^n}{\delta t_k} = -[\mu(s_c - s_w) + s_w] < 0; \quad (18)$$

$$\frac{\delta\rho^n}{\delta t_w} = -s_w [\sigma(1-t_y) - r] < 0, \text{ тому що } \sigma(1-t_y) > r; \quad (19)$$

$$\frac{\delta\rho^n}{\delta t_y} = -\sigma s_w (1-t_w) < 0. \quad (20)$$

Таблиця 1

Показники впливу податкових параметрів на рівень економічного розвитку в Україні

Показник	2005	2006	2007	2008
s_c	0,618	0,753	0,638	0,19
s_w	0,206	0,13	0,13	0,26
r	1,55	1,5	1,47	2,12
σ	0,264	0,268	0,773	0,73
μ	0,097	0,109	0,125	0,052
t_y	0,2	0,2	0,2	0,2
t_w	0,13	0,13	0,15	0,15

Розраховано за даними Держкомстату України.

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_p}\right)_{2005} = -1,55[0,097(0,618 - 0,206) + 0,206] = -0,38;$$

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_p}\right)_{2006} = -1,5[0,109(0,753 - 0,1295) + 0,1295] = -0,30;$$

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_p}\right)_{2007} = -1,47[0,125(0,638 - 0,13) + 0,13] = -0,28;$$

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_p}\right)_{2008} = -2,12[0,052(0,19 - 0,26) + 0,26] = -0,54.$$

Зазначимо, що податок на побічні доходи протягом 2005–2007 рр. справляв від’ємний вплив на рівень економічного зростання, хоча відбувалося його поступове зменшення. Однак у 2008 р. цей вплив суттєво зріс. Середнє значення даного показника за 2005–2008 рр. складає (–0,375).

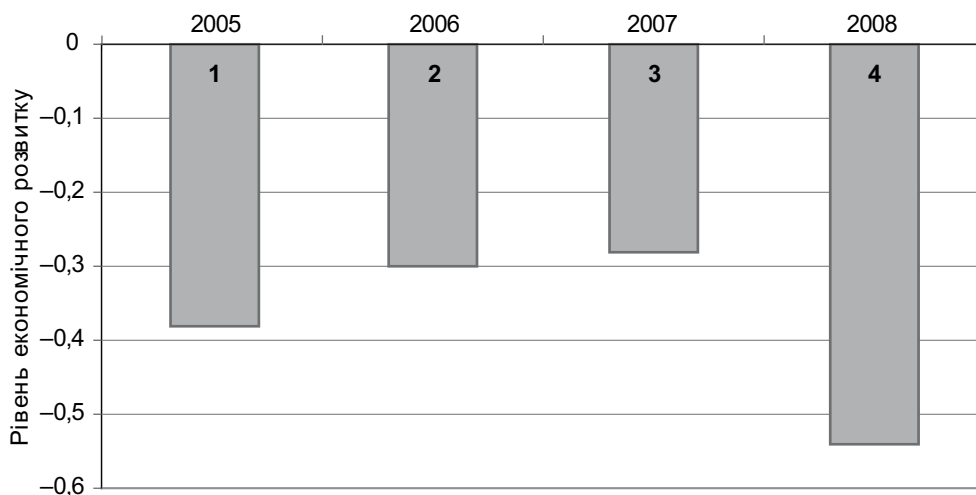

Рис. 1. Ступінь впливу рівня оподаткування побічних доходів на рівень економічного розвитку в Україні

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_k}\right)_{2005} = -[0,097(0,618 - 0,206) + 0,206] = -0,069;$$

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_k}\right)_{2006} = -[0,109(0,753 - 0,1295) + 0,1295] = -0,082;$$

$$\left(\frac{\delta p^n}{\delta t_k}\right)_{2007} = -[0,125(0,638 - 0,13) + 0,13] = -0,079;$$

$$\left(\frac{\delta\rho^n}{\delta t_p}\right)_{2008} = -[0,052(0,19 - 0,26) + 0,26] = -0,25.$$

Вплив податку на прибуток також негативно позначається на рівні економічного розвитку, якщо у 2005–2007 рр. такий вплив був незначним, то у 2008 р. відбулося його суттєве збільшення. Середнє значення даного показника за 2005–2008 рр. складає (–0,120).

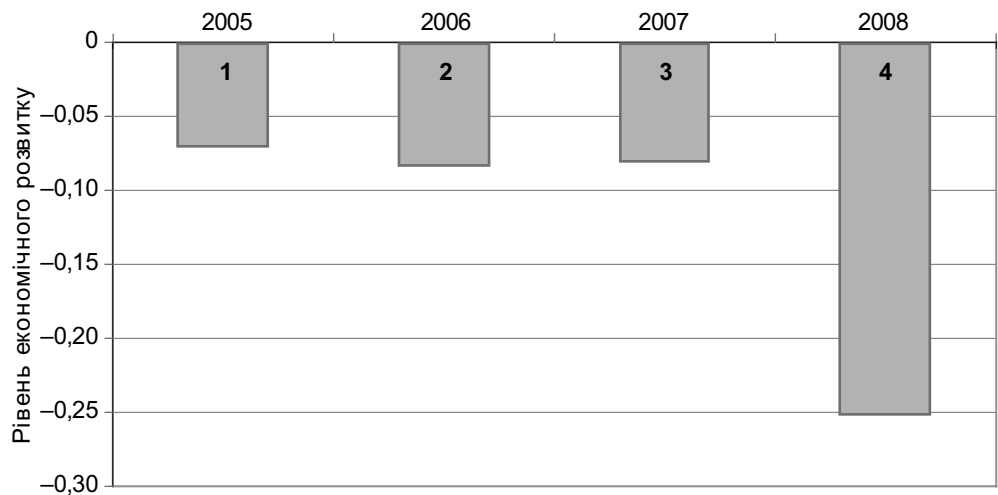

Рис. 2. Ступінь впливу рівня оподаткування прибутку на рівень економічного розвитку в Україні

$$\left(\frac{\delta\rho^n}{\delta t_w}\right)_{2005} = -0,206[0,264(1 - 0,2) - 1,55] = -0,275;$$

$$\left(\frac{\delta\rho^n}{\delta t_w}\right)_{2006} = -0,1295[0,268(1 - 0,2) - 1,5] = -0,166;$$

$$\left(\frac{\delta\rho^n}{\delta t_w}\right)_{2007} = -0,13[0,773(1 - 0,2) - 1,47] = -0,111;$$

$$\left(\frac{\delta\rho^n}{\delta t_w}\right)_{2008} = -0,26[0,730(1 - 0,2) - 2,12] = -0,400.$$

Зазначимо від’ємний вплив податку на доходи фізичних осіб на рівень економічного зростання. Протягом 2005–2007 рр. спостерігалось поступове зменшення цього впливу. Однак у 2008 р. відбулося його суттєве зростання. Середнє значення даного показника за 2005–2008 рр. складає (–0,238).

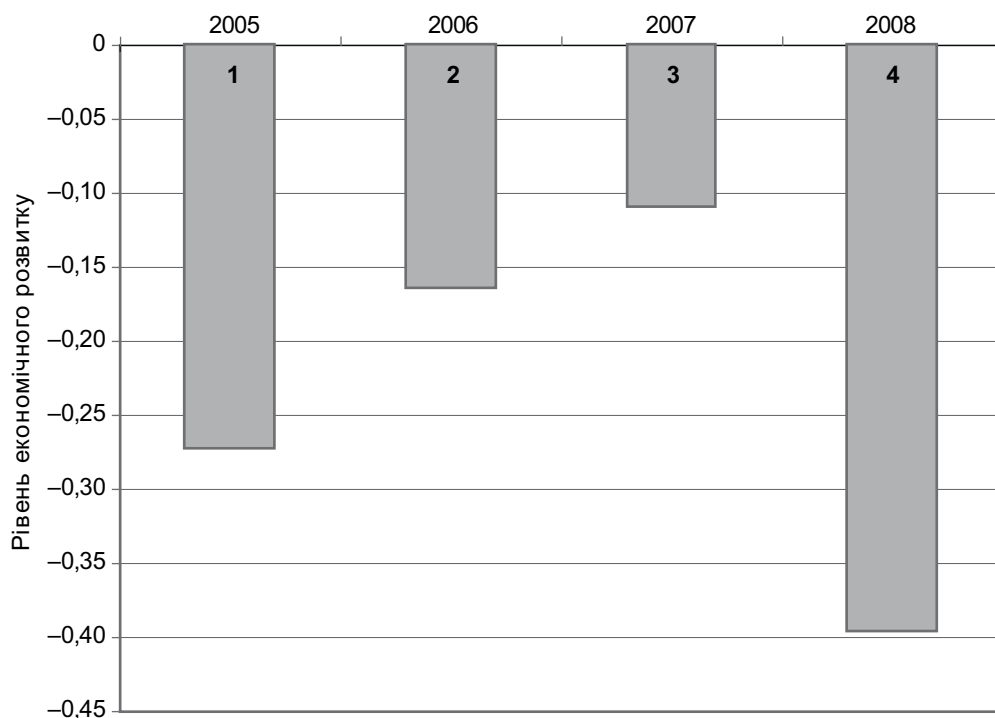

Рис. 3. Ступінь впливу податку з доходів фізичних осіб на рівень економічного розвитку в Україні

$$\left(\frac{\delta \rho^n}{\delta t_y}\right)_{2005} = -0,264 \cdot 0,206(1 - 0,13) = -0,047;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^n}{\delta t_y}\right)_{2006} = -0,268 \cdot 0,1295(1 - 0,13) = -0,030;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^n}{\delta t_y}\right)_{2007} = -0,773 \cdot 0,13(1 - 0,15) = -0,085;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^n}{\delta t_y}\right)_{2008} = -0,730 \cdot 0,26(1 - 0,15) = -0,161.$$

Вплив податку на додану вартість також є від'ємним, однак він неістотно позначився на рівні економічного розвитку в Україні протягом 2005–2008 рр. Середнє значення цього показника за 2005–2008 рр. складає (–0,081).

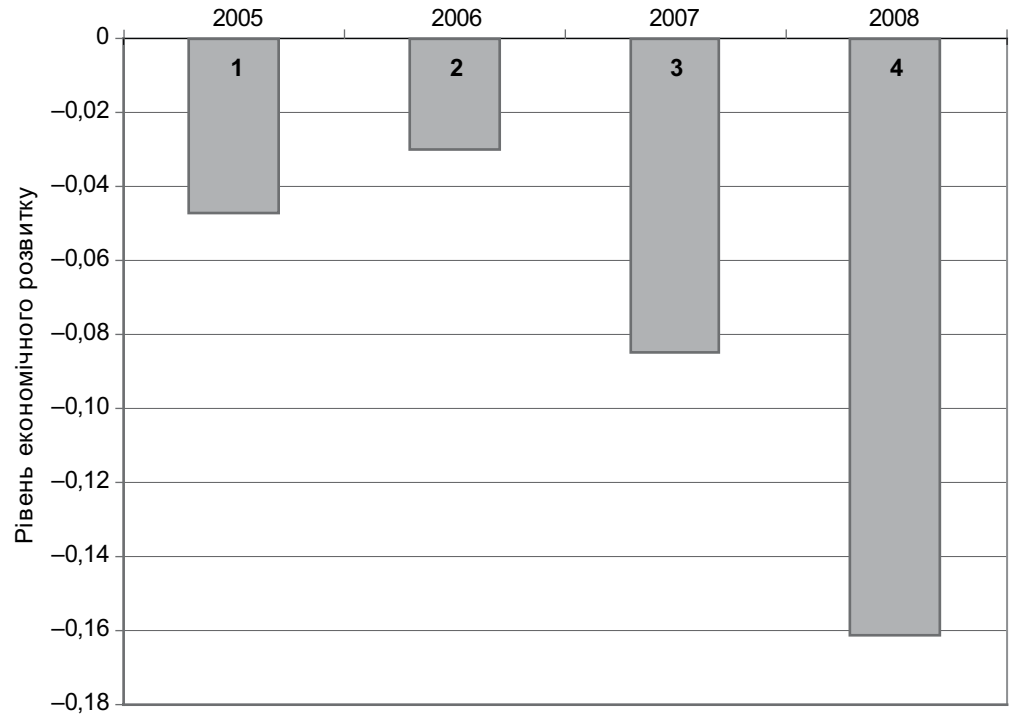

Рис. 4. Ступінь впливу рівня оподаткування ПДВ на рівень економічного розвитку в Україні

Податок на споживання достатньо нейтральний щодо рівня росту виробничої потужності, збільшення цього податку означає скорочення приватного споживання й зростання державного споживання. Після визначення впливу податкової політики на рівень сукупної пропозиції необхідно розглянути вплив податкової політики на рівень сукупного попиту для отримання цілісної моделі макроекономічної рівноваги.

Визначимо рівень зростання сукупного попиту, який формується в результаті запланованих дій економічних суб'єктів. Модель сукупного попиту має такий вигляд:

$$Y_t^D = (1 - t_c)C_t + I_t + G_t \quad (21)$$

– сукупний попит включає чисте приватне споживання, частку інвестування й державні видатки;

$$C_t = (1 - s_c) \left[(1 - t_p)r - t_k \right] K_t^c + (1 - s_w) \left\{ \left[(1 - t_p)r - t_k \right] K_t^w + (1 - t_w)wL_t \right\} \quad (22)$$

– валове приватне споживання, включаючи податки, є функцією від прибутку, який має кожна група економічних суб'єктів;

$$(1-t_y)Y_t^D = wL_t + rK_t \quad (23)$$

– отриманий валовий дохід і загальні виплачені доходи формують національний дохід, тобто суму доданих вартостей за винятком ПДВ;

$$G_t = T_t \quad (24)$$

– державні видатки покриваються доходом від податкових надходжень;

$$T_t = t_y Y_t^D + t_c C_t + t_p r K_t + t_k K_t + t_w w L_t \quad (25)$$

– стягнені податки відповідають у сумі доходу від різних податків, тобто доходу від ПДВ, податку на споживання, податку на побічні доходи, податку на майно, податку з доходів фізичних осіб;

$$K_t = K_t^c + K_t^w \quad (26)$$

– валовий обсяг капіталу складається з суми наявного капіталу в розпорядженні найманих працівників і капіталовласників;

$$I_t = b \left[(1-t_p)r - t_k \right] K_{t-1} \quad (27)$$

– попит на приватні інвестиції за період t є функцією сукупних чистих доходів, отриманих у попередньому періоді, тобто $t-1$, схильність реінвестувати попередні доходи дорівнює b ;

$$wL_t = \lambda (1-t_y) Y_t^D \quad (28)$$

– частка заробітної плати найманих працівників у національному доході є постійною і дорівнює λ , тобто функціональний розподіл між валовими зарплатами й валовими доходами має бути фіксованим;

$$K_t^c = \mu K_t \quad (29)$$

– частка фінансового капіталу капіталовласників передбачається константою.

Отримаємо систему рівнянь із невідомими: Y^D , C , I , G , T , K , L , K^c , K^w , параметрами поведінки: s_c , s_w , r , w , b , λ , μ і параметрами податкової політики: t_y , t_c , t_k , t_p , t_w .

Рішення системи рівнянь у такий спосіб з використанням (27), (23) і (28) дає:

$$I_t = b \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{(1-t_y)(1-\lambda)}{r} Y_{t-1}^D \quad (30)$$

Виходячи з (23), (26), (28) і (29) і знаючи, що $K_t^c = \frac{\mu}{r} (1-t_y)(1-\lambda) Y_t^D$ і $K_t^w = \frac{1-\mu}{r} (1-t_y)(1-\lambda) Y_t^D$, можна привести рівняння (24) до такого вигляду:

$$C_t = (1-t_y)Y_t^D \left\{ \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{(1-s_c)\mu + (1-s_w)(1-\mu)}{r} (1-\lambda) + \lambda(1-s_w)(1-t_w) \right\}. \quad (31)$$

Рівняння (24) і (25) дозволяють, таким чином, отримати значення G_t :

$$G_t = t_c C_t + Y_t^D \left[(1-t_y)(1-\lambda) \left(t_p + \frac{t_k}{r} \right) + t_y + t_w \lambda (1-t_y) \right]. \quad (32)$$

Замінивши I_t , C_t , G_t на відповідні значення, приведемо рівняння (21), виражаючи Y_t^D через визначену змінну Y_{t-1}^D , параметри поведінки й податкової політики, спростивши з одного та з іншого боку на $(1-t_y)$, оскільки $0 < t_y < 1$, отримуємо:

$$Y_t^D = \frac{b \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{1-\lambda}{r}}{1 - (1-\lambda) \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{(1-s_c)\mu + (1-s_w)(1-\mu)}{r} - (1-\lambda) \left(t_p + \frac{t_k}{r} \right) - \lambda [1-s_w(1-t_w)]} Y_{t-1}^D.$$

Якщо дорівняємо дріб до Ψ , одержимо рекурентне рівняння:

$$Y_t^D = \Psi Y_{t-1}^D, \quad (33)$$

загальне рішення якого $Y_t^D = \Psi^t Y_0^D$, де Y_0^D є початковим відомим значенням Y^D , річний рівень зростання ρ^D дорівнює $(\Psi - 1)$.

Припустимо, що рівень зростання $\rho^D > 0$, проте цей рівень буде настільки високий, за інших рівних умов, наскільки значною буде схильність реінвестувати прибуток b , тому що інвестування є не лише визначальним елементом доступних продуктивних потужностей, але також однією з основних складових попиту. Зважаючи на те, що $s_c > s_w$, збільшення μ спричинить зниження рівня попиту, рівень кінцевого споживання прагнути до зменшення, поліпшення сукупного попиту відбуватиметься відповідно до збільшення споживчого попиту, зниження попиту на інвестиції. Визначимо ступінь впливу податкових параметрів на рівень зростання сукупного попиту:

$$\frac{\delta \rho^D}{\delta t_c} = \frac{\delta \rho^D}{\delta t_y} = 0; \quad (34)$$

$$\frac{\delta \rho^D}{\delta t_w} = \frac{s_w \lambda b \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{1-\lambda}{r}}{v^2} > 0, \quad (35)$$

тому що $s_w, \lambda, b, r, \left[(1-t_p)r - t_k \right] > 0$ і $\lambda < 1$.

$$\frac{\delta \rho^D}{\delta t_k} = \frac{-\frac{b}{r}(1-\lambda) \left\{ v + \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{1-\lambda}{r} \left[(1-s_c)\mu + (1-s_w)(1-\mu) \right] - 1 \right\}}{v^2}, \quad (36)$$

де $v = 1 - \left[(1-t_p)r - t_k \right] \frac{1-\lambda}{r} \left[(1-s_c)\mu + (1-s_w)(1-\mu) \right] - (1-\lambda) \left(t_p + \frac{t_k}{r} \right) - \lambda [1-s_w(1-t_w)]$.

$$\frac{\delta \rho^D}{\delta t_p} = r \frac{\delta \rho^D}{\delta t_k} . \quad (37)$$

Розрахуємо ступінь впливу податкових параметрів, а саме: податку на споживання, податку на заробітну плату, податку на прибуток та податку на побічні доходи, на рівень росту сукупного попиту в Україні за даними табл. 2.

Таблиця 2

Показники впливу податкових параметрів на рівень сукупного попиту в Україні

Показник	2005	2006	2007	2008
s_c	0,618	0,753	0,638	0,19
s_w	0,206	0,13	0,13	0,26
r	1,55	1,5	1,47	2,12
b	1,45	0,89	0,77	1,81
μ	0,097	0,109	0,125	0,052
λ	0,490	0,494	0,498	0,492
t_c	0,2	0,2	0,2	0,2
t_p	0,13	0,13	0,15	0,15
t_k	0,25	0,25	0,25	0,25
t_y	0,2	0,2	0,2	0,2
t_w	0,13	0,13	0,15	0,15

Складено за даними Держкомстату України.

$$v_{2005} = 1 - \left[(1 - 0,13)1,55 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,490}{1,55} \left[(1 - 0,618)0,097 + (1 - 0,206)(1 - 0,097) \right] - \\ - (1 - 0,490) \left(0,13 + \frac{0,25}{1,55} \right) - 0,490 \left[1 - 0,206(1 - 0,13) \right] = 0,9385;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_w} \right)_{2005} = \frac{0,206 \cdot 0,490 \cdot 1,45 \left[(1 - 0,13)1,55 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,490}{1,55}}{0,88077} = 0,06 .$$

$$v_{2006} = 1 - \left[(1 - 0,13)1,5 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,494}{1,5} \left[(1 - 0,753)0,109 + (1 - 0,1295)(1 - 0,109) \right] - \\ - (1 - 0,494) \left(0,13 + \frac{0,25}{1,5} \right) - 0,494 \left[1 - 0,1295(1 - 0,13) \right] = 0,9237;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_w} \right)_{2006} = \frac{0,1295 \cdot 0,494 \cdot 0,89 \left[(1 - 0,13)1,5 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,494}{1,5}}{0,8533} = 0,05 .$$

$$v_{2007} = 1 - \left[(1 - 0,15)1,47 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,498}{1,47} \left[(1 - 0,638) \cdot 0,125 + (1 - 0,13)(1 - 0,125) \right] - (1 - 0,498) \left(0,15 + \frac{0,25}{1,47} \right) - 0,498 \left[1 - 0,13(1 - 0,15) \right] = 0,9307;$$

$$\left(\frac{\delta p^D}{\delta t_w} \right)_{2007} = \frac{0,13 \cdot 0,498 \cdot 0,77 \left[(1 - 0,15)1,47 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,498}{1,47}}{0,8663} = 0,02.$$

$$v_{2008} = 1 - \left[(1 - 0,15)2,12 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,492}{2,12} \left[(1 - 0,19)0,052 + (1 - 0,26)(1 - 0,052) \right] - (1 - 0,492) \left(0,15 + \frac{0,25}{2,12} \right) - 0,492 \left[1 - 0,26(1 - 0,15) \right] = 1,06;$$

$$\left(\frac{\delta p^D}{\delta t_w} \right)_{2008} = \frac{0,26 \cdot 0,492 \cdot 1,81 \left[(1 - 0,15)2,12 - 0,25 \right] \frac{1 - 0,492}{2,12}}{1,1236} = 0,08.$$

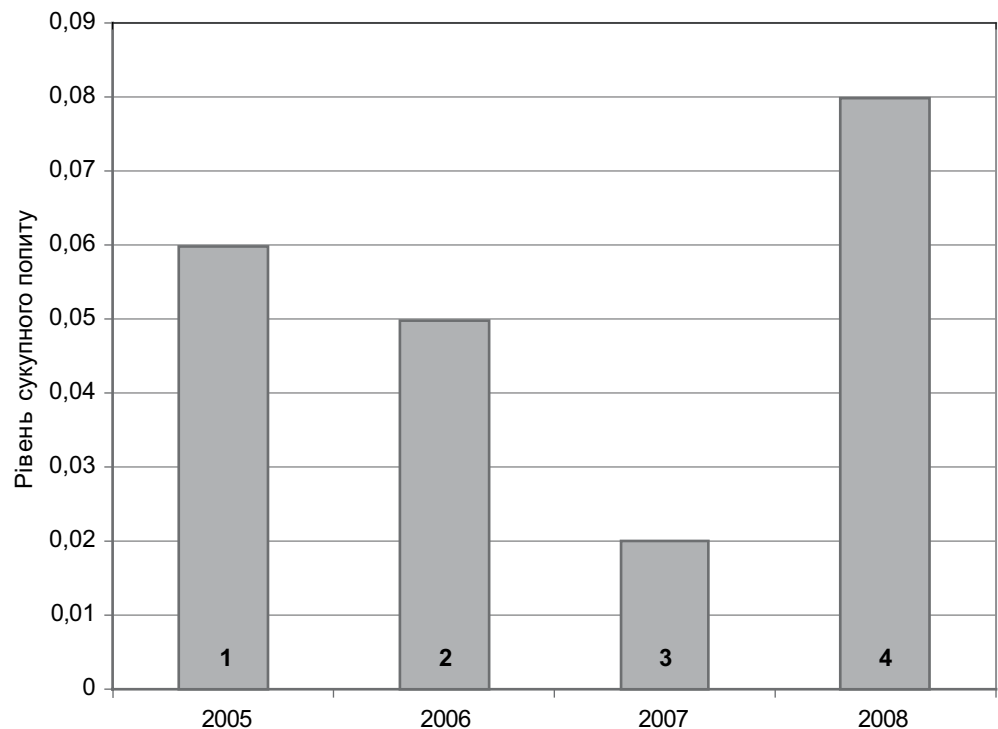

Рис. 5. Ступінь впливу ставки податку на заробітну плату на рівень сукупного попиту в Україні

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_k}\right)_{2005} = -\frac{1,45}{1,55}(1-0,490) \times$$

$$\frac{0,9385 + [(1-0,13)1,55 - 0,25] \frac{1-0,490}{1,55} [(1-0,618)0,097 + (1-0,206)(1-0,097)] - 1}{0,88077} =$$

$$= 0,498;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_k}\right)_{2006} = -\frac{0,89}{1,5}(1-0,494) \times$$

$$\frac{0,9237 + [(1-0,13)1,5 - 0,25] \frac{1-0,494}{1,5} [(1-0,753)0,109 + (1-0,1295)(1-0,109)] - 1}{0,8533} =$$

$$= 0,298;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_k}\right)_{2007} = -\frac{0,77}{1,47}(1-0,498) \times$$

$$\frac{0,9307 + [(1-0,15)1,47 - 0,25] \frac{1-0,498}{1,47} [(1-0,638)0,125 + (1-0,13)(1-0,125)] - 1}{0,8663} =$$

$$= 0,262;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_k}\right)_{2008} = -\frac{1,81}{2,12}(1-0,492) \times$$

$$\frac{1,06 + [(1-0,15)2,12 - 0,25] \frac{1-0,492}{2,12} [(1-0,19)0,052 + (1-0,26)(1-0,052)] - 1}{1,1236} =$$

$$= 0,130.$$

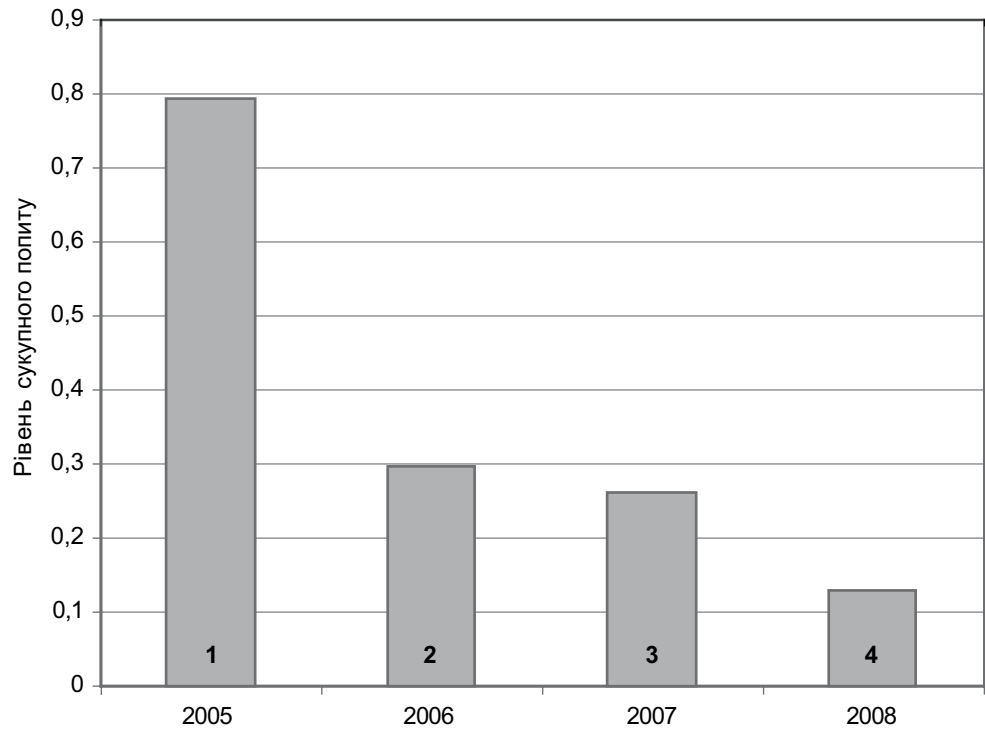

Рис. 6. Ступінь впливу ставки податку на прибуток на рівень сукупного попиту в Україні

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_p} \right)_{2005} = 1,55 \cdot 0,498 = 0,772;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_p} \right)_{2006} = 1,5 \cdot 0,298 = 0,447;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_p} \right)_{2007} = 1,47 \cdot 0,262 = 0,385;$$

$$\left(\frac{\delta \rho^D}{\delta t_p} \right)_{2008} = 2,12 \cdot 0,130 = 0,275.$$

Вплив податку на побічні доходи та податку на прибуток на рівень росту сукупного попиту достатньо значний і в середньому в 2005–2008 рр. становив 0,47 та 0,297 відповідно, податку на заробітну плату – менш суттєвий (0,053).

Слід зазначити, що бюджетна рівновага є чинником поживлення економіки, при збільшенні рівня оподаткування приватні заощадження можуть замінити державні видатки.

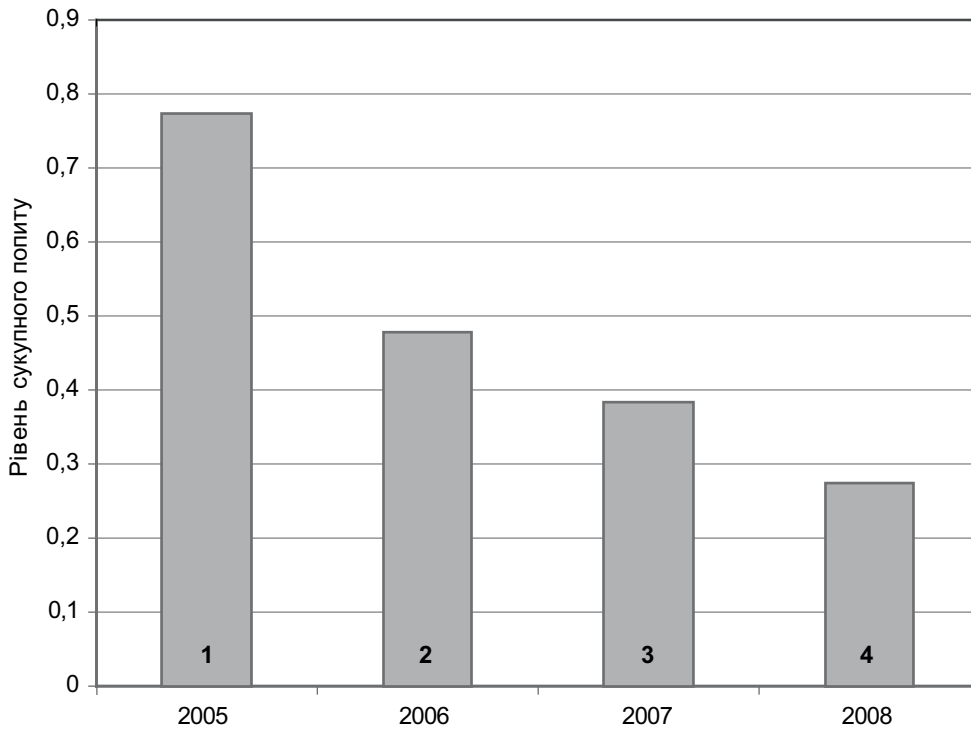

Рис. 7. Ступінь впливу ставки податку на побічні доходи на рівень сукупного попиту в Україні

Важливим є продовження наукових досліджень щодо визначення впливу податкового регулювання на макроекономічну рівновагу, що надасть можливість підвищити рівень бюджетної збалансованості як вагової складової соціально-економічного розвитку країни.